

Spis treści

■ WSTĘP	11
■ JESIENNE OPOWIEŚCI	
1. Listy z wakacji	14
Joanna Olech, „List 1. Miziołek do Rodziców” fragment książki „Dynastia Miziołków”	
2. Lato, zaczekaj chwilę!	17
Konstanty Ildefons Gałczyński, „Kronika olsztyńska” fragment	
3. Wspomnienia o pewnym wrześniu	18
Konstanty Ildefons Gałczyński, „Pieśń o żołnierzach z Westerplatte” fragment	
4. O tolerancji, odwadze i przyjaźni	21
Barbara Wiza, „Wikariusz” fragment książki „Czwarta kropka biedronki”	
5. „Nikt nie rodzi się bohaterem” – wspomnienie o Irenie Sendlerowej. Ratowała dzieci, ocaliła duszę Europy. Irena Sendlerowa we wspomnieniach ...	24
Dziennik „Metro” z dnia 13.05.2008	
6. Jesienne opowieści	28
Maria Konopnicka, „Świerszczyk”	
7. Czy każdy zrobiłby to samo?	30
Wiktor Gomułicki, „Na ratunek” fragment książki „Wspomnienia niebieskiego mundurka”	
8. Prawa poezji a prawa przyrody	34
Joanna Kulmowa, „Słoneczniki”	
9. Poetyckie wyobrażenia o wszechświecie	38
Czesław Miłosz, „Przypowieść o maku”	
10. Utrwalamy wiedzę o baśniach	40
Jakub i Wilhelm Grimm, „Złota gęś”	
11. Legendy – opowieści z historią w tle	44
Jerzy Stankiewicz, „O powstaniu Kielc”	
12. Czy można się strasznie cieszyć?	47
Andrzej Markowski, „Strasznie się cieszę i okropnie cię lubię” fragment książki „Polszczyzna znana i nieznaną”	
Sprawdź, ile wiesz	50
Małgorzata Musierowicz, „Nieoczekiwana wizyta” fragment książki „Małomówny i rodzina”	

■ W KRAINIE INFORMACJI

1. W krainie informacji	56
2. Sposób na korzystanie ze słowników	58
Hanna Ożogowska, „Jak sobie ułatwić życie”	
fragment książki „Chłopak na opak. Raz, gdy chciałem być szlachetny”	
3. Czym to zastąpić? O słowniku wyrazów bliskoznacznych	61
Niedzielny spacer	
4. O zawitościach polszczyzny	64
Andrzej Markowski, „Idę na miasto na zakupy, a ty baw się na dworze”	
fragment książki „Polszczyzna znana i nieznaną”	
5. Frazeologia wzbogaca język	67
Grzegorz Kasdepke, „Mieć dwie lewe ręce”	
fragment książki „Co to znaczy...”	
Grzegorz Kasdepke, „Rzucić słowa na wiatr”	
fragment książki „Co to znaczy...”	
6. Grzybobranie w poetyckim ujęciu	70
Adam Mickiewicz, „Grzybobranie”	
fragment książki „Pan Tadeusz”, księga III	
7. W Dniu Nauczyciela	72
Tadeusz Kubiak, „Kwiat dla mego nauczyciela”	
8. Jesienne szaty	74
Maria Zientara-Malewska, „Jesienne kwiaty”	
9. Marzenia deszczu	76
Julian Tuwim, „Kapuśniaczek”	
Sprawdź, ile wiesz	78
Hanna Ożogowska, „Nosy”	
fragment książki „Tajemnica zielonej pieczęci”	

■ MITYCZNA JESIEŃ

1. Listopadowe liście i znicze...	84
Danuta Wawiłow, „Znicze”	
2. Narodziny świata w wierzeniach starożytnych Greków	86
Jan Parandowski, „Narodziny świata”	
fragment książki „Mitologia”	
3. Dlaczego Syzyf został ukarany?	90
Wanda Markowska, „Syzyf”	
fragment książki „Mity Greków i Rzymian”	
4. Prometeusz – dobroczyńca ludzkości	94
Jan Parandowski, „Prometeusz”	
fragment książki „Mitologia”	

5. Dwanaście prac Heraklesa	98
Jan Parandowski, „Herakles” fragment książki „Mitologia”	
6. Dedal i Ikar – podniebni wędrowcy	102
Jan Parandowski, „Dedal” fragment książki „Mitologia”	
7. W drodze do niepodległości	105
Juliusz Słowacki, „Sowiński w okopach Woli”	
8. Starożytni również lubili sport	109
Tadeusz Kubiak, „Na start” Kazimierz Przerwa-Tetmajer, „Dyskobol”	
9. Biblia Tysiąclecia	112
Świat stworzony przez Boga fragment Księgi Rodzaju z „Biblia Tysiąclecia”	
10. Dlaczego Noe zbudował arkę?	115
Arka Noego fragment „Biblia Młodych”	
11. Mity wśród nas	118
Witold Paweł Cienkowski, „Hermetyczne zamknięcie i wulkan” fragment książki „Z tajemnic języka”	
Sprawdź, ile wiesz	120
Jan Parandowski, „Orfeusz i Eurydyka” fragment książki „Mitologia”	

■ ZIMOWE ZAMYŚLENIE

1. Na ścieżkach filozofii	126
Marcin Fabjański, „Sokrates” fragment książki „Wędrowniki filozoficzne”	
2. Dlaczego człowiek wynalazł pismo?	130
Zbigniew Węglowski, Krystyna Przedziecka, „Z historii pisma” fragment książki „Papyros. Dzieje pewnego wynalazku”	
3. Książka dawniej i dziś	133
Danuta Jodłowska-Wesołowska, „Papirusy, papierki i gryzipiórki” fragment książki „Od słowa do słowa”	
4. Dziwne zdarzenia w bibliotece	137
Anna Dale, „W bibliotece” fragment książki „Szepty czarownic”	
5. Podróże w czasie	141
Ewa Nowacka, „Jejmościanka Małgorzata” fragment książki „Małgosia contra Małgosia”	

6. Lubimy czytać powieści	144
Clive Staples Lewis, „Niezwykłe podarunki” fragment książki „Lew, Czarownica i stara szafa” z cyklu „Opowieści z Narnii”	
7. Życie pełne przygód – marzenia a rzeczywistość	147
Daniel Defoe, „Przygoda na bezludnej wyspie” fragment książki „Przypadki Robinsona Kruzoa”	
Sprawdź, ile wiesz	151
Renata Hryń-Kuśmierk, „Choinka” fragment książki „Zwyczajy i obrzędy. Rok polski”	

■ NOWOROCZNE OCZAROWANIA

1. Noworoczne zwyczaje	156
Renata Hryń-Kuśmierk, Zuzanna Śliwa, „Przebierańcy” fragment książki „Encyklopedia tradycji polskich”	
2. O trudach obcowania ze sztuką	158
Michael Bond, „Paddington w teatrze” fragment książki „Miś zwany Paddington”	
3. Teatr, scena, aktor...	163
Aleksander Fredro, „Oświadczyzny” fragment książki „Zemsta”	
4. Od powieści do scenariusza	167
Henryk Sienkiewicz, „Zabawa ze słońcem” fragment książki „W pustyni i w puszczy” Scenariusz filmu, „W pustyni i w puszczy”	
5. Wywiad z aktorem	172
wywiad z Karoliną Sawką	
6. Czy zimą drzewa kwitną?	175
Joanna Kulmowa, „Kwitną gawrony”	
7. Pisownia wyrazów wielką literą	177
Sprawdź, ile wiesz	179
Lucy Maud Montgomery, „Niefortunne przedstawienie” fragment książki „Ania z Zielonego Wzgórza”	

■ ZIMOWA LIRYKA

1. Jak zaczynali sławni pisarze	184
Kornel Makuszyński, „Mój pierwszy wiersz” fragment książki „Bezgrzeszne lata”	
2. Barwy i tęsknoty zimy	187
Joanna Kulmowa, „Biało” Joanna Kulmowa, „Kolory”	

3. Poeci o poezji	190
Konstanty Ildefons Gałczyński, „O mojej poezji”	
Jarosław Iwaszkiewicz, „Do czytelnika”	
4. Miłość w poezji	193
Adam Mickiewicz, „Niepewność”	
Konstanty Ildefons Gałczyński, „Rozmowa liryczna”	
5. O miłości po latach	196
Adam Asnyk, „Między nami nic nie było...”	
Konstanty Ildefons Gałczyński, „Ile razem”	
6. Czym człowiek może uszczęśliwić człowieka?	200
Tadeusz Różewicz, „Przepaść”	
Tadeusz Różewicz, „List do ludożerców”	
7. Jak to z reklamą bywa...	203
Adam Bahdaj, „Żywa reklama”	
fragment książki „Mały pingwin Pik-Pok”	
8. Wyobraźnia uskrzydła	207
Zbigniew Herbert, „Pudełko zwane wyobraźnią”	
9. Pisownia wyrazów z „ą”, „ę”, „on”, „om”, „en”, „em”	209
Sprawdź, ile wiesz	211
Wisława Szymborska, „Nic dwa razy”	

■ W GAŚCZU CYWILIZACJI

1. Rozczarowanie postępem technicznym	216
Hanna Ożogowska, „Technika to wielka rzecz”	
fragment książki „Chłopak na opak, czyli z pamiętnika pechowego Jacka”	
2. Ziemia dla wszystkich ludzi	219
Halina Górska, „ <i>Fraternitas</i> – planeta braterstwa”	
fragment książki „Chłopcy z ulic miasta”	
3. Egipt kolebką cywilizacji	225
Bolesław Prus, „Egipt”	
fragment wstępu do książki „Faraon”	
4. W podróż dookoła świata	229
Juliusz Verne, „Obieżyświat jest przerażony”	
fragment książki „W 80 dni dookoła świata”	
5. Niefortunna podróż Tomka	232
Alfred Szklarski, „Wakacje na Czarnym Łądzie”	
fragment książki „Tomek w tarapatach”	
6. Wędrowki w czasie	238
Henryk Jerzy Chmielewski, „Tytus astronomem”	
fragmenty komiksu „Tytus, Romek i A'Tomek”, księga VIII	

7. Pisownia „-ji”, „-i”, „-ii” na końcu wyrazu	241
Sprawdź, ile wiesz	243
Jonasz Kofta, „Pamiętajcie o ogrodach”	

■ WIOSENNE TRADYCJE

1. „Wiosna, ach, to ty...”	248
Leopold Staff, „Kwiecień”	
2. Tradycje stare jak świat	249
Barbara Ogrodowska, „Symbolika jaj – pisanki”	
fragment książki „Polskie obrzędy i zwyczaje doroczne”	
Barbara Ogrodowska, „Dyngusowe zwyczaje”	
fragment książki „Polskie obrzędy i zwyczaje doroczne”	
3. Dokąd prowadzą wszystkie drogi?	253
Witold Paweł Cienkowski, „Przysłowia widziane z bliska”	
fragment książki „Z tajemnic języka”	
4. Drzewa też mają duszę	256
James George Frazer, „Kult drzew”	
fragment książki „Złota gałąź”	
5. Jana z Czarnolasu wskazówki na życie	259
Jan Kochanowski, „Na lipę”	
Jan Kochanowski, „Na zdrowie”	
6. Historia o niezwykłym człowieku	262
Konstanty Ildefons Gałczyński, „Piosenka o Wicie Stwoszu”	
7. W obronie pokrzywdzonych	265
Marian Orłowski, Jan Tyszkiewicz, „Janosik”	
fragment książki „Legendy i podania polskie”	
8. Trudna sztuka wyboru	269
Kazimierz Przerwa-Tetmajer, „Babski wybór”	
fragment książki „Na skalnym Podhalu”	
9. Gdzie postawić przecinek?	271
Sprawdź, ile wiesz	273
wywiad z rzeźbiarzem Robertem Domuratem	

■ BAJKOWE MĄDROŚCI

1. Wiwat, Konstytucja!	278
Maria Dąbrowska, „Konstytucja 3 maja”	
fragment książki „Przez stulecia. Opowiadania z historii Polski”	
2. Patriotyzm dawniej i dziś	281
Ignacy Krasicki, „Hymn do miłości ojczyzny”	

3. Na obiadach czwartkowych u króla Stanisława	283
Eustachy Czekalski, „Na czwartkowym obiedzie u króla jegomości” fragment książki „Przez stulecia. Opowiadania z historii Polski”	
4. Dwie historie o lisie i kruk	287
Jean de La Fontaine, „Kruk i lis” Zbigniew Lengren, „Kruk i lis”	
5. Nauki płynące z bajek Ignacego Krasickiego	290
Ignacy Krasicki, „Lew pokorny” Ignacy Krasicki, „Żółw i mysz” Ignacy Krasicki, „Ptaszki w klatce” Ignacy Krasicki, „Szczur i kot” Ignacy Krasicki, „Malarze”	
6. O oszukiwaniu, naiwności i skutkach kłamstw	293
Ignacy Krasicki, „Czapla, ryby i rak”	
7. Nagrodzony rozsądek	295
Adam Mickiewicz, „Koza, kózka i wilk”	
8. Znaczenie interpunkcji w wypowiedziach	298
Sprawdź, ile wiesz	300
Jan Brzechwa, „Pająk i muchy”	

■ KOLORY LATA

1. Spełnione marzenia	304
Ewa Nowak, „Piotrek” fragment książki „Krzywe 10”	
2. O przestrzeganiu zasad	307
Zbigniew Nienacki, „Pozory mylą” fragment książki „Pan Samochodzik i dziwne szachownice”	
3. W walce ze złym duchem	312
Cornelia Funke, „Oddech śmierci” fragment książki „Łowcy duchów. Wielkie niebezpieczeństwo”	
4. Twórcze miejsca	316
Antonia Michaelis, „Na ratunek pastorowi” fragment książki „Lato w Ammerlo”	
5. Wakacje na wsi	320
Anna Kalinowska, „Historia o myszach i medycynie naturalnej” fragment książki „Wakacje nad Narwią”	
6. Wierzenia związane z pogańskim świętem Kupały	324
Józef Ignacy Kraszewski, „Dzień Kupały” fragment książki „Stara baśń”	
7. Pomysły na czas niepogody	327
Stanisław Pagaczewski, „Deszczowe lato”	

8. Pisownia „nie” z różnymi częściami mowy	329
Sprawdź, ile wiesz	331
Beata Ostrowicka, „Historia zaklęta w przedmiotach” fragment książki „Niezwykłe wakacje”	
■ SŁOWNICZEK	335